

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE BANGLADEŞ HALK CUMHURİYETİ ARASINDA
KARMA EKONOMİK KOMİSYON BEŞİNCİ DÖNEM TOPLANTISI
MUTABAKAT ZAPTI**

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Bangladeş Halk Cumhuriyeti arasında, 9 Mart 1979 tarihinde imzalanan “Ekonomik ve Teknik İşbirliği Anlaşması” uyarınca,

12 Kasım 2012 tarihinde Dakka/Bangladeş'te imzalanan Türkiye- Bangladeş Karma Ticaret, Ekonomik ve Teknik İşbirliği Komisyonuna (bundan böyle KEK olarak belirtilecektir) uygun olarak,

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Bangladeş Halk Cumhuriyeti Hükümeti tarafından kabul edilerek, Türkiye-Bangladeş KEK Beşinci Dönem Toplantısı, 19-20 Kasım 2019 tarihlerinde Ankara'da gerçekleştirilmiştir.

Türk heyetine Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanı Sayın Mehmet Nuri ERSOY, Bangladeş heyetine ise Bangladeş Maliye Bakanı Sayın A H M Mustafa KAMAL başkanlık etmişlerdir.

Türk ve Bangladeş heyet üyeleri sırasıyla Ek I ve EK II’de yer almaktadır.

Bangladeş Maliye Bakanı Sayın A H M Mustafa KAMAL, ziyareti esnasında, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Prof. Dr. Mustafa ŞENTOP, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Yardımcısı Sayın Fuat OKTAY ve Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanı Sayın Mehmet Nuri ERSOY ile görüşme gerçekleştirmiştir.

Müzakereler, iki ülke arasındaki dostane ilişkileri ve karşılıklı yarar temelinde ikili ekonomik ve ticari ilişkilerin güçlendirilmesi ve daha da geliştirilmesi istekliliğini yansıtan samimi bir atmosferde gerçekleştirilmiştir.

KEK açılış oturumunda, iki taraf, iki ülke arasındaki genel ekonomik ve ticari ilişkideki eğilimleri gözden geçirmiş ve iki taraflı ticaret ve yatırım ilişkilerini teşvik etmek ve geliştirmek için yollar ve araçlar üzerinde konuşmuştur.

Teknik müzakereler ve KEK açılış oturumunda, ortak çıkarlara ilişkin çeşitli hususlar görüşülmüştür ve müzakerelerin sonuçları aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

I. TİCARET VE YATIRIM İLİŞKİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

i. D-8 Zirvesi

Taraflar, Bangladeş’in yaklaşan D-8 Başkanlığını ve 2020 yılı Nisan ayında Dakka’da yapılması planlanan D-8 zirvesini memnuniyetle karşılamıştır.

ii. İkili Ticari İlişkiler

Taraflar, ikili ticari ilişkilerde yaşanan son gelişmeleri gözden geçirmiş ve ticaret hacmindeki artış eğilimine rağmen ikili ticari ilişkilerin daha dengeli bir şekilde geliştirilmesine ihtiyaç duyulduğunu belirtmiştir.

Taraflar, iş çevrelerini ve işletmeleri daha fazla ticari işlem yapmaya teşvik ederek mevcut ticari ilişkilerin bileşimini çeşitlendirmeyi kabul etmiştir.

iii. Ticareti Geliştirme

Taraflar, iki ülke özel sektör heyetlerinin karşılıklı ziyaretlerinin mevcut ticaret potansiyelinin maksimize edilmesinin önemini altını çizmiştir. Taraflar, her iki ülkede düzenlenen fuar ve sergilere katılım sağlanmasının ikili ticari ve ekonomik ilişkileri geliştireceğine inançlarını ifade etmiş ve bu tür ticareti geliştirme faaliyetlerinin tanıtımına yönelik her türlü çabayı sarf etmeyi kararlaştırmıştır.

Bu itibarla, Taraflar, Türkiye'nin Bangladeş'te 2018 yılında düzenlenen 11 fuara ve 2019 yılında düzenlenen 10 fuara Türk firmalarının katılımını desteklemesi ve teşvik etmesi ile 2018 ve 2019 yıllarında Bangladeş'ten Türkiye'ye düzenlenen ticaret heyetlerinden duyulan memnuniyeti ifade etmiştir.

Taraflar, 2016 yılından bu yana iki ülkenin oda ve resmi kurumlarının desteğiyle Bangladeş'in Ankara Büyükelçiliği ve İstanbul Başkonsolosluğu tarafından 30 adet ticaret ve yatırım seminerinin düzenlenmesini takdirle karşılamıştır.

Bangladeş Tarafı, Bangladeş ile Türkiye arasında Serbest Ticaret Anlaşması imzalanması için Bangladeş Başbakanı'nın önerisini yinelemiştir. Türkiye Tarafı, Türkiye ile Bangladeş arasında bir Serbest Ticaret Anlaşması / Tercihli Ticaret Anlaşması imzalama ihtimalinin, Türkiye'nin Avrupa Birliği ile olan gümrük birliğine ve DTÖ kapsamındaki yükümlülüklerine uygun olması gerektiğini belirtmiştir.

Taraflar, iki ülke arasındaki Serbest Ticaret Anlaşması / Tercihli Ticaret Anlaşması ile ilgili tartışmalara devam etmeyi kabul etmiştir.

Bangladeş Tarafı, Türkiye'nin uyguladığı ilave gümrük vergileri konusundaki endişesini dile getirmiştir. Türkiye, söz konusu ilave gümrük vergilerinin DTÖ taahhütleri ile aynı doğrultuda olduğunu ve uygulamasını değiştirmeyi düşünmediğini belirtmiştir.

Taraflar, jüt ve jüt ürünlerindeki ticaretin, ticaret için potansiyelinin bulunduğu dikkat çekmiş ve bu bağlamda, Türk Tarafı, ilgili Türk ve Bangladeş kurumları ve şirketleri arasında ağ oluşturulmasını kolaylaştırmayı kabul etmiştir.

iv. Yatırım ve Endüstriyel İşbirliği

Taraflar, Türkiye Ticaret Bakanlığı ile Bangladeş Yatırım Geliştirme Kurumu (BIDA) arasında etkili bir ilişki kurulmasını teşvik ederek yatırımla ilgili bilgilerin teatisini teşvik edecektir.

Taraflar, Türkiye'nin potansiyel yatırımcılarını Bangladeş'e çekmek için Bangladeş'te ve Türkiye'de uygun zaman ve yerlerde yatırım semineri, tanıtım turu ve yatırım fuarları ile yatırım ve endüstriyel kalkınma ile ilgili ortak çalıştay / seminer / sempozyum düzenlemeyi kabul etmiştir.

Taraflar, potansiyel yatırım ve ticaret fırsatları hakkında bilgi alışverişinde bulunmak amacıyla, özellikle de uluslararası ve ikili bazda fuar, sempozyum ve tanıtım turlarının yaygın ve zamanında duyurulması için iki ülke arasında etkili iletişim ve koordinasyonu sağlamayı kabul etmiştir.

Bangladeş Tarafı, Türk yatırımcılarını yalnızca Türk yatırımcılara özgü Bangladeş'te Özel Ekonomik Bölge (SEZ) almaya davet etmiştir.

Bangladeş'teki, DYY'ye yönelik iş dostu teşvikler dikkate alındığında, Bangladeş Tarafı potansiyel Türk yatırımcılara aşağıdaki endüstrileri belirtmiştir:

- Konfeksiyon ve Konfeksiyon Sektörünü Destekleyici Sanayiler
- Tarımsal Ürünler ve Tarımsal İşleme Ürünleri
- Entegre Tekstil Ürünleri
- Deri ve Deri Mamulleri
- Gemi İnşa
- Petrol Rafinerisi
- Motosiklet Montajı
- Yiyecek ve İçecek Sanayileri
- Boya ve Kimyasal
- Kağıt ve Kağıt ürünleri
- Plastik
- Aydınlatma mühendisliği (otomobil parçaları ve bisikletler dâhil)
- Eczacılık Ürünleri
- Kozmetik ve Tuvalet Müstahzarları
- Endüstriyel Kimyasallar
- Güneş Parkı
- Gayrimenkul Geliştirme
- Hava Taşımacılığı
- Havaalanı İşletmesi

v. Türkiye-Bangladeş İş Konseyi

Taraflar, özel sektör temelli platformların ikili ilişkilerin geliştirilmesinde etkin bir şekilde çalışmasının önemini dikkate alarak, Türkiye-Bangladeş İş Konseyi toplantılarını düzenli olarak organize etme isteklerini dile getirmiştir.

Türk tarafı, Türkiye Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu'nun (DEİK) ve Bangladeş Sanayi ve Ticaret Odaları Federasyonu'nun (FBCCI) kendi ülkelerindeki ticaret ve yatırımın tanıtımında bulunduğunu ve DEİK ve FBCCI'nın Türkiye ve Bangladeş arasındaki ticaret ve yatırımı kolaylaştırmak için bir mekanizmayı kurumsallaştırmaya istekli olduğunu ifade etmiştir. Bu hususta Türk Tarafı, DEİK ile FBCCI arasında bir Mutabakat Muhtırası (MOU) imzalamaya olan ilgisini dile getirmiştir.

vi. Müteahhitlik Hizmetleri

Türk tarafı, müteahhitlik ve teknik danışmanlık hizmetleri alanlarında mevcut ikili ilişkilerin geliştirilmesinin önemini vurgulamış ve Türk müteahhitlik firmalarının Bangladeş'te planlanan inşaat projelerinde yer almaya hazır olduğunu dile getirmiştir.

Hızlı gelişen bir ekonomi olarak Bangladeş, Bangladeş'teki karayolu ve demiryolu bağlantısı, köprü, güç, enerji, sağlık, tarım vs. mega projelere Türkiye'yi yatırım yapmaya davet etmektedir.

II. İKTİSADİ VE TEKNİK İŞBİRLİĞİ

i. **Bilim, Teknoloji, İnovasyon ve BİT**

Taraflar:

- Bilim, teknoloji, inovasyon ve BİT alanlarında en iyi uygulama örnekleri ve tecrübelerin paylaşılması,
- Bangladeş'in Teknopark firmaları için Bangladeş'in daha düşük bir maliyetle ve daha yüksek kalitede ihtiyaç duyabileceği orta / yüksek veya ileri teknoloji ürünlerin tedariki,
- Her iki ülkenin teknoloji tabanlı firmalarını ve girişimcilerini bir araya getirmek ve işbirlikleri kurmak amacıyla faaliyetler yürütülmesi üzerinde anlaşmaya varmıştır.

Taraflar, her iki ülkenin Yüksek Teknoloji Parkları (HTP) / Yazılım Teknolojisi Parkları (STP) arasında işbirliğini teşvik etmek için bir mutabakat zaptı imzalamayı kabul etmiştir. Taraflar, bu alandaki ortak faaliyet alanlarını tanımlamak için karşılıklı çıkarlarını dile getirmiştir.

Taraflar, teknoloji geliştirme ve teknoloji transferi konularında en iyi uygulamaları paylaşarak ve bilim ve teknoloji alanında eğitim düzenleyerek işbirliği yapmak üzerinde anlaşmışlardır.

Türk Tarafı ayrıca, nanoteknoloji uygulamalarıyla bilimsel tarımın desteklenmesi; teşhis, tedavi amaçlı nükleer tıp kullanımı gibi farklı alanlarda eğitim ve değişim programları aracılığıyla Bangladeş ile yakın çalışmaya ilgi göstermiştir.

ii. **Standardizasyon, Metroloji ve Kalite Altyapısı**

Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Ulusal Metroloji Enstitüsü (TÜBİTAK UME), metroloji, kalibrasyon, ölçme sistemleri ve kalite kontrol alanlarında Bangladeş'in temel metroloji kuruluşu olan, Bangladeş Standartlar ve Deney Enstitüsü'nün (NML-BSTI) Ulusal Metroloji Laboratuvarı ile işbirliği ile ilgilenmektedir. İşbirliği aşağıdaki şekillerde yapılabilir:

- İkili karşılaştırmalar
- Personel değişimi
- Metroloji cihazlarının geliştirilmesi
- Metroloji konusunda ortak araştırma projeleri
- Ortak toplantılar ve konferansların düzenlenmesi
- İzlenebilirliğin sağlanması

Bangladeş Tarafı bu önerileri not almış ve önerileri Bangladeş Standartlar ve Deney Enstitüsü'ne (BSTI) iletteceğini belirtmiştir.

Taraflar, 19 Aralık 2017 tarihinde Türk Standartları Enstitüsü (TSE) ile Bangladeş Standartlar ve Deney Enstitüsü (BSTI) arasında imzalanan Mutabakat Zaptı çerçevesinde yürütülen mevcut işbirliğinden duydukları memnuniyeti ifade etmiştir.

Taraflar, Uluslararası Standardizasyon Teşkilatı (ISO) ve Uluslararası Elektroteknik Komisyonu (IEC) gibi uluslararası standardizasyon kuruluşları nezdinde birbirlerini

destekleyecektir.

Türk Tarafı, Bangladeş Tarafını İslam Ülkeleri Standartlar ve Metroloji Enstitüsü (SMIIC) üye olmaya davet etmiştir. Bangladeş Tarafı, önerilen bu konuyu not etmiş ve Bangladeş'teki ilgili Bakanlıklar / Ajanslar ile istişare ettikten sonra görüşünü Türk Tarafına iletmeyi kabul etmiştir.

iii. Helal Sektöründe İşbirliği

Türkiye Helal Akreditasyon Kurumu (HAK), Taraflar arasında daha iyi çalışan bir helal ekosistemi geliştirmek için helal sektöründe işbirliği önermiştir. Bu amaçla, Türk Tarafı, her iki ülkenin helal standartlarının uyumlaştırılması ve ikili helal ticaretinin artırılması saikiyle teknik toplantılar, uzmanlar için eğitim programları ve uzman ziyaretleri düzenlemeyi teklif etmiştir.

iv. KOBİ Alanında İşbirliği

Türk tarafı küçük ve orta ölçekli işletmeleri geliştirme alanında işbirliğini derinleştirme isteğini ifade etmiş olup bu kapsamda 19 Aralık 2017 tarihinde Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) ve Bangladeş Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler İdaresi (SMEF) arasında imzalanan Mutabakat Zaptında belirtilen faaliyetleri uygulamaya geçirmek üzere hazırlanacak taslak Eylem Planını karşı tarafa sunacağını belirtmiştir. Bangladeş tarafı KOBİ'ler alanındaki işbirliği konusunda istekliliğini bildirerek Türk tarafının bu konudaki girişimini memnuniyetle karşıladığını ifade etmiştir.

v. Gemi İnşa Sanayi ve Denizcilik

Taraflar, gemi inşa alanında işbirliği olanaklarını vurgulamış ve aşağıdaki alanlarda işbirliğini desteklemeye hazır olduklarını açıklamıştır:

- İmalat planı hazırlığı otomasyonu dahil gemi inşa, yat inşa, gemi bakım onarımı, gemi geri dönüşümü ve deniz dibinin taranması için modern teknolojilerin geliştirilmesi ve uygulanması,
- Türkiye ve Bangladeş'teki tersanelerin (havuzların) modernizasyonu ve inşaatı,
- Gemi, yat inşa, gemi bakım onarım, gemi geri dönüşümü ve deniz dibinin taranması konularında mühendis ve teknik personele yönelik eğitim.

Bangladeş Tarafı, 1986'da imzalanan Denizcilik / Gemicilik Sözleşmesinin gözden geçirilmesi için taslak bir metin sunacaktır.

vi. Sivil Havacılık

Taraflar, Hava Ulaştırma Anlaşması'nın Kapasite Hükümleri ve Tarifelerin Belirlenmesi Maddelerini tadil eden Protokol, kargo seferleri için 5. Trafik Hakkı ve üst geçişlerden alınan

vergi konularının çözüme kavuşması için 2019 yılı Aralık ayında Ürdün'de gerçekleştirilecek olan ICAN Konferansı esnasında iki ülke sivil havacılık otoritelerinin bir araya gelerek müzakere yapmayı kabul etmiştir.

Bangladeş Tarafı, Türk Tarafından, uçuş mürettebatlarının, uçak bakım mühendislerinin, hava trafik kontrolörlerinin ve ICAO Standardı uyarınca Bangladeş Sivil Havacılık Otoritesi (CAAB) tarafından verilen havacılık personelinin diğer sertifikalarının tanınmasını ve onaylanmasını istemiştir. Türk Tarafı, talebi ilgili Türk makamlarına iletacaktır.

vii. Güç ve Enerjide İşbirliği

Taraflar, yenilenebilir enerji dâhil olmak üzere güç ve enerji alanlarında bilgi ve işbirliği yapmaya istekli olduklarını belirtmiştir.

Taraflar, Bangladeş enerji sektörünün kapasitesinin geliştirilmesinde işbirliği yapma isteklerini belirtmiştir.

Bangladeş Tarafı, enerji sektörünün aşağıdaki alanlarında işbirliği teklif etmiştir:

- LNG tabanlı enerji santralleri de dâhil olmak üzere geleneksel enerji santrallerine uygun danışmanlık ve mühendislik hizmetlerinin farklı alanlarında insan kaynakları geliştirme / bilgi paylaşımı / kapasite geliştirme;
- Enerji santrallerinin sistem tasarımı, montajı, işletimi ve bakımında uzmanlık ve hizmet geliştirmeyi amaçlayan projelere Türk yatırımı.

Taraflar, yer bilimleri ve detayları tartışılacak maden arama faaliyetleri konularındaki eğitim programları yoluyla kapasite geliştirilmesi için işbirliği de yapacaktır.

viii. Kültür ve Turizm İlişkileri

Taraflar, Kültür ve Turizm alanlarında işbirliği fırsatlarını geliştirmeyi kabul etmiştir.

Bangladeş Tarafı, aşağıdaki konularda karşılıklı işbirliği önermiştir:

- İki ülkedeki Uluslararası Kitap Fuarlarına ve Kültürel Değişim Programlarına katılım imkanlarının araştırılması,
- Arkeoloji alanında mümkün olabilecek alanlarda işbirliği yapılması,
- Mimari koruma ve belgeleme ile arkeolojinin farklı alanlarında insan kaynağının geliştirilmesi,
- Resim, el sanatları, kitap ve fotoğraf sergilerinde değişim programı yapılması,

Bangladeş Tarafı, turizm sektörünün aşağıdaki alanlarında ikili işbirliği önermiştir:

- Türk yatırımcılar tarafından Bangladeş'te turizm altyapısının geliştirilmesine yönelik yatırım olanaklarının teşvik edilmesi,
- Her iki ülkenin özel sektörleri arasında, iki ülkenin turizm cazibe merkezlerine paket turlar vb. düzenlenmesi konusunda işbirliği yapılması,

- Turizm pazarlama planlaması, destinasyon yönetimi ve otel işletmeciliği alanlarında karşılıklı eğitim düzenlenmesi,
- Turizm uzmanları, seyahat yazarları ve tur operatörler, vb. değişiminde bulunulması.

ix. Eğitimde İşbirliği

Türk Tarafı, eğitim alanında iş birliği yapma ve müzakerelerin en kısa sürede başlatılması hususunda isteklerini ifade etmiştir.

Bangladeş Tarafı öneriyi not etmiş ve ilgili Bangladeş Bakanlığı ile istişareden sonra yanıt vermeyi kabul etmiştir.

x. Kalkınma Yardımı

Türk Tarafı sağlık, tarım, sanayi, enerji, kapasite geliştirme, eğitim, öğretim ve ilgili alanlarda yatırım yapma konusunda çok istekli olduğunu belirtmiştir. Türk Tarafı pilot bir proje olarak 10 adet sağlık ocağının inşası ile ilgili olarak uygulama sürecinin hızlandırılması için arsa iktisap belgelerinin tamamına ihtiyaç duyulduğunu belirtmiştir. Bangladeş, 10 adet sağlık ocağının inşası ile ilgili uygulama sürecini hızlandırmak için gerekli adımları atacaktır.

Bangladeş Tarafı, Türk Tarafına kalkınma yardımının genişletilmesinde Bangladeş Maliye Bakanlığı Ekonomik İlişkiler Bölümü ile yakın işbirliği yapmasını önermiştir.

xi. Şehircilik

Taraflar, aşağıdaki alanlarda işbirliğine ilgilerini ifade etmiştir

- Kentsel gelişim ve arazi kullanım planlamasındaki jeo-teknik haritalama için ortak proje;
- Küresel ısınmadan kaynaklanan tehlikelerin belirlenmesi ve azaltılması için ortak proje;
- Kentsel gelişim için arazi kullanımına uygunluk konusunda farklı eğitimlerle kapasite geliştirme.

Taraflar, özellikle akıllı şehirler ve kent bilgi sistemleri olmak üzere şehircilik başlığı altına yeni işbirliği alanları eklemeyi kabul etmiştir.

İnşaat ve yapım işlerinde, proje yönetimi, sağlıklı ve güvenli yapı, bilgi paylaşımı, mühendislik eğitimi, yapı denetimi ile afet kapsamındaki hasar tespit, enkaz kaldırma ve altyapı koordinasyon işleri alanlarında teknik işbirliği yapılabilir.

xii. Afet Yönetimi

Bangladeş Tarafı aşağıdaki alanlarda işbirliğini araştırmak istemiştir:

- Tecrübe değişimi, deprem yönetimi ile ilgili farklı paydaşların işgücüne yönelik eğitim düzenlenmesi, ortak tatbikat ve sondaj, kentsel gönüllü programlarının geliştirilmesi;
- Bangladeşli mimar ve şehir planlamacıları, yapı mühendisleri, makine mühendisleri, mühendisler için depreme dayanıklı altyapı konusunda Türkiye'de burs sağlanması;
- Deprem anında en kısa sürede özel ekipman temini;
- Ekipman kullanımında kapasite geliştirilmesi.

xiii. Tarımda İşbirliği

Türk Tarafı, pirinç için soğutmalı çelik silo depolarının inşasında Türkiye Toprak Ürünleri Ofisi (TMO) aracılığıyla teknik yardım sağlamaya hazır olduğunu belirtmiştir.

Bangladeş'in talebi doğrultusunda morfin ve türevleri ihtiyaçlarının Afyon Alkaloidleri Fabrikasında üretilen ürünler ile karşılanabileceği değerlendirilmektedir.

Türk Tarafı, aşağıdaki faaliyetlerle ikili tarımsal işbirliği geliştirmeye hazır olduğunu belirtmiştir:

- Gıda, tarım ve hayvancılık konularında eğitim, uzman değişimi ve materyal temini konularında işbirliği yapmak
- Türkiye'de mevcut olan üretici örgütleri ile Bangladeş'te faaliyet gösteren emsalleri arasında karşılıklı işbirliği ve teknik deneyimlerin paylaşılması
- Pamuk, çeltik ve buğday özelinde ortak çalışmalar geliştirmek
- Bitkisel üretim konularında teknik deneyimleri paylaşmak ve işbirliğini artırmak
- Çay, fındık, elma, kuru üzüm, zeytinyağı, kuru kayısı, kuru incir ve turunçgiller gibi arz fazlası ürünlerde ticareti geliştirmek için çalışmalar yapmak
- Türkiye ile Bangladeş hükümeti arasında hayvancılık alanında işbirliğinin yapılması, karşılıklı ihtiyaç ve talepleri doğrultusunda ekonomik ve ticari ilişkilerin geliştirilmesi ve yatırım imkanlarının artırılması amacıyla;
 - Yerli gen kaynakların muhafazasına, biyoteknolojik gelişmeler ışığında hayvan ıslahı için hayvan tanımlama sistemleri ile soy kütüğü ve döl kontrolü gibi modern hayvancılık sistemlerinin kurulması ile ilgili teknik işbirliği,
 - Mevcut büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık ile kanatlı işletmelerinin fiziksel altyapılarının modernizasyonunun sağlanması amacıyla modern hayvansal üretim bilgi ve teknolojileri ışığı altında kaliteli, güvenli ve verimli hayvansal ürün üretiminin sağlanmasına yönelik projeler yapılması,
 - İklim ve coğrafi koşulların uygunluğu çerçevesinde; Arıcılık, İpek böcekçiliği ve Kanatlı sektöründe damızlık dömlü yumurta üretilmesi ile yumurtacı ve etçi damızlık civciv üretilmesi için iki ülke özel sektör temsilcileri ile diyalogun sağlanması için gerekli girişimlerin sağlanması,
 - Süt ve süt ürünleri, bal, kanatlı eti ve sofralık yumurta ihracatı yapılması amacıyla ilgili iki ülke özel sektör temsilcileri ile diyalogun sağlanması için gerekli girişimlerin yapılması
- Su ürünleri yetiştiriciliği ve ticareti konularında işbirliği, bilgi ve tecrübe paylaşımı, araştırma, yayın ve uzman değişimi sağlanması.

Bangladeş Tarafı ayrıca, tarımsal işbirliğine ilişkin aşağıdaki sektörlerde işbirliği istemiştir.

- Yerel mısır, arpa ve darı gen kaynakları
- Abiyotik stres toleransı (kuru, tuzlu) mısır ve arpa gen kaynaklarını sağlamak
- Özel mısır (mısır koçanı, patlamış mısır, tatlı mısır) gen kaynaklarını sağlamak
- Doğal ve hibrit mısır tohum üretimi teknolojisi konularında fikir ve görüş teatisi
- İnsan Kaynakları Gelişimi (Mısırdaki DNA sekanslama, gen klonlama, C-DNA kütüphanesi oluşturma, özel elementlerin biyolojik olarak güçlendirilmesi)
- Tarım bilim ve teknolojileri
- Ticari öneme sahip ürünlerin tarımsal üretim ve araştırmaları
- Ürün genetiği ve ıslahı konusunda modern biyoteknolojik araçlarla araştırmalar, iklim dirençli ürün çeşitleri üzerine AR-GE
- Su kaynakları yönetimi
- Tarımsal gıdaların işlenmesi ve paketlenmesi
- Tarımsal yayım ve danışmanlık
- Tarım alet ve makinaları
- Tohum üretimi
- Hayvancılık, balıkçılık ve hayvan sağlığı araştırmaları

III. SONRAKİ TOPLANTI İÇİN YER VE ZAMAN

Taraflar, altıncı dönem KEK toplantısının diplomatik kanallarla karşılıklı olarak belirlenecek bir tarihte Dakka/Bangladeş'te gerçekleştirilmesi hususunda mutabık kalmışlardır.

İngilizce iki orijinal nüsha olarak 20 Kasım 2019 tarihinde Ankara'da imzalanmıştır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
HÜKÜMETİ ADINA

BANGLADEŞ HALK CUMHURİYETİ
HÜKÜMETİ ADINA

(İmza)

MEHMET NURİ ERSOY
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANI

(İmza)

A H M MUSTAFA KAMAL
MALİYE BAKANI

EK I

TÜRK HEYETİ LİSTESİ

1. Mehmet Nuri ERSOY	Kültür ve Turizm Bakanı	Eşbaşkan
2. Atilla BASTIRMACI	Genel Müdür Yardımcısı, Teknik Heyet Başkanı Ticaret Bakanlığı	
3. Ahmet TÜRK BEN	Yönetim Kurulu Üyesi, Türkiye Maarif Vakfı	Üye
4. Çağatay ÖZDEN	Daire Başkanı, Ticaret Bakanlığı	Üye
5. Ümit Alpaslan KILIÇ	Daire Başkanı, Dışişleri Bakanlığı	Üye
6. Ulaş GÖNEN KIRLI	Daire Başkanı, Kültür ve Turizm Bakanlığı	Üye
7. Arif ÇETİN	Daire Başkanı Sağlık Bakanlığı	Üye
8. Dr. Rıza Haluk SONER	Daire Başkanı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı	Üye
9. Ebubekir Kadri BİŞKİNLER	Asya Pasifik Koordinatörü Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı	Üye
10. Gözde ŞAHİN	İkili İlişkiler Koordinatörü, Kültür ve Turizm Bakanlığı	Üye
11. Dr. Yıldız BERKKAN	Kütüphane Müdürü Kültür ve Turizm Bakanlığı	Üye
12. Yunus Emre CEYLAN	Uzman, Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi	Üye
13. Hasan KÖSE	İhracatı Geliştirme Uzmanı Ticaret Bakanlığı	Üye
14. Bengü KUM DEMİR	Ticaret Uzmanı, Ticaret Bakanlığı	Üye
15. Mehmet Eray ARSLANTAŞ	Ticaret Uzmanı, Ticaret Bakanlığı	Üye
16. Emrah SÜMER	Ticaret Uzmanı, Ticaret Bakanlığı	Üye
17. İbrahim ERİŞ	Ticaret Uzmanı, Ticaret Bakanlığı	Üye
18. Süleyman CANIDEMİR	Ticaret Uzmanı, Ticaret Bakanlığı	Üye
19. Yeşim PİRİ	Ticaret Uzmanı, Ticaret Bakanlığı	Üye
20. Savaş TARHAN	Ticaret Uzmanı, Ticaret Bakanlığı	Üye
21. Sinan YÜZAL	İhracatı Geliştirme Uzmanı , Ticaret Bakanlığı	Üye
22. Çağatay TELLİ	Ticaret Uzmanı , Ticaret Bakanlığı	Üye
23. Mehmet ORAL	AB Uzmanı, Ticaret Bakanlığı	Üye
24. Burcu ÖZERGÜL ÇOLAK	AB Uzmanı, Ticaret Bakanlığı	Üye
25. Baran GÖRMEZ	Çevre ve Şehircilik Uzmanı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Üye

26. Aziz AKSU	Denizcilik Uzmanı, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı	Üye
27. Burak KEMERCİ	Denizcilik Uzmanı, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı	Üye
28. İlknur KAYABAŞI	AB Uzmanı, Tarım ve Orman Bakanlığı	Üye
29. İsmail CANDAN	Sağlık Uzmanı, Sağlık Bakanlığı	Üye
30. Neriman BOZCA	Uzman, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Üye
31. Sinan DUYAR	Enerji Uzmanı, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu	Üye
32. Murat Alper ÖZTÜRK	KOBİ Uzmanı, KOSGEB	Üye
33. Saadettin AKIN	Uzman Türk Patent ve Marka Kurumu	Üye
34. Canan ALPASLAN	Uzman Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı	Üye
35. Cihan DİNÇER	Uzman Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı	Üye
36. Hasan DENİZ	Enerji ve Tabii Kaynaklar Uzman Yrd. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Üye
37. Yasin Baha KARABAĞ	Enerji ve Tabii Kaynaklar Uzman Yrd. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Üye
38. Hasan ÇALIŞKAN	Milli Eğitim Uzman Yardımcısı Milli Eğitim Bakanlığı	Üye
39. Nurettin ERDOĞAN	Uzman Yardımcısı Türkiye Maarif Vakfı	Üye
40. H. Nur GÜNAY	Memur Sağlık Bakanlığı	Üye

EK II

BANGLADEŞ HEYETİ LİSTESİ

1. A.H.M. Mustafa KAMAL	Maliye Bakanı	Eşbaşkan
2. Monowar AHMED	Sorumlu Müsteşar, Ekonomik İlişkiler Birimi, Maliye Bakanlığı	Üye
3. Mohammad Shamsul ALAM	Müsteşar Yardımcısı, Ekonomik İlişkiler Birimi Maliye Bakanlığı	Teknik Heyet Başkanı
4. M. Allama SIDDIKI	Büyükelçi, Bangladeş Ankara Büyükelçiliği	Üye
5. Shaifullah Mokbul MURSHED	Yönetim Kurulu Üyesi (Müsteşar Yard.), Bangladeş Yatırım ve Kalkınma Başkanlığı	Üye
6. Subhash Chandra SARKER	Müsteşar Yardımcısı, Tekstil ve Jüt Bakanlığı	Üye
7. Muhammad Akbar HUSAIN	Müsteşar Yardımcısı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Üye
8. Md. Azizur RAHMAN	Genel Müdür, Başbakanlık	Üye
9. Dr. Md. Mosharrof HOSSAIN	Daire Başkanı, Sivil Havacılık ve Turizm Bakanlığı	Üye
10. Fahimul ISLAM	Daire Başkanı, Kültür Bakanlığı	Üye
11. Noor Md. Mahbubul HAQ	Daire Başkanı, Ticaret Bakanlığı	Üye
12. Muhammad Ashraf Ali FARUK	Daire Başkanı, Ekonomik İlişkiler Birimi, Maliye Bakanlığı	Üye
13. Md. Daud ALI	Genel Müdür, Dışişleri Bakanlığı	Üye
14. Dr. Mohammad Monirul ISLAM	Başkonsolos, Bangladeş İstanbul Başkonsolosluğu	Üye
15. Md. Rais Hasan SAROWER	Misyon Şefi Yardımcısı, Bangladeş Ankara Büyükelçiliği	Üye
16. Md. Sabet ALI	Şube Müdürü, Bilgi ve İletişim Başkanlığı	Üye
17. Md. Raihan KABIR	Şube Müdür Yardımcısı, Ekonomik İlişkiler Birimi, Maliye Bakanlığı	Üye
18. Sabuj AHMED	Başkatip, Bangladeş Ankara Büyükelçiliği	Üye
19. Gazi Towhidul ISLAM	Halkla İlişkiler Memuru, Maliye Bakanlığı Özel Kalem,	Üye